

Sygn. akt XXVIII C 745/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, XXVIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Aleksandra Błażejewska-Leoniak

Protokolant: stażysta Ewa Leszczyńska

po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2022 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa M. B. i I. B.

przeciwko (...) Bank (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. łącznie na rzecz powodów M. B. i I. B. kwotę 11 897,28 zł (jedenaście tysięcy osiemset dziewięćdziesiąt siedem złotych i dwadzieścia osiem groszy) i kwotę 18 464,36 CHF (osiemnaście tysięcy czterysta sześćdziesiąt cztery franki szwajcarskie i trzydzieści sześć centymów) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 30 marca 2021 r. do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanego (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. łącznie na rzecz powodów M. B. i I. B. kwotę 6 434 zł (sześć tysięcy czterysta trzydzieści cztery złote) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt XXVIII C 745/21

UZASADNIENIE

Pozwem, który wpłynął do Sądu Okręgowego w Warszawie w dniu 6 kwietnia 2021r. powodowie M. B. i I. B. wnieśli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kwoty 11 897,28 zł oraz kwoty 18 464,36 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie do dnia 30 marca 2021r. do dnia zapłaty. Na wypadek oddalenia żądania głównego albo uwzględnienia zarzutu zatrzymania powodowie wnieśli o ustalenie, że umowa kredytu budowlano-hipotecznego nr (...) zawarta w dniu 31 października 2006r. z (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. jest nieważna. Powodowie wnieśli o również zasądzenie od pozwanego na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według podwójnej stawki minimalnej wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że strony łączyła umowa kredytu denominowanego, która zdaniem powodów jest nieważna, z uwagi na to, że umowa ta stanowi czynność pozorną, a nadto jest sprzeczna z naturą stosunku prawnego, zasadami współzycia społecznego oraz zasadą równości stron oraz jest sprzeczna z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, gdyż nie określała kwoty kredytu, która została udostępniona powodom. Nadto, w ocenie powodów, naruszała ona art. 358 k.c. oraz art. 358¹ § 2 k.c. Poza tym, powodowie, wskazali, że umowa jest nieważna z uwagi na to, że nie jest możliwe jej utrzymanie po wyeliminowaniu z niej niedozwolonych postanowień waloryzacyjnych. Dodatkowo powodowie zwrócili uwagę, że umowa nie została wykonana skoro powodowie otrzymali kredyt w PLN, a nie w CHF.

(pozew k. 3-17)

Pozwany w odpowiedzi na pozew z dnia 7 września 2021r. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz od powodów zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych. Ewentualnie w przypadku stwierdzenia przez Sąd, że istnieją podstawy do zasądzenia na rzecz powodów określonej kwoty pieniężnej w walucie CHF, wniósł o zastrzeżenie w wyroku, że zapłata zasądzonej należności w zakresie poszczególnych kwot odpowiadających wysokości kolejnych rat kredytowych nastąpi w walucie PLN według kursów średnich CHF ogłaszanych przez NBP obowiązujących każdorazowo w dniu spłaty poszczególnych rat w CHF.

Pozwany zakwestionował posiadanie przez powoda statusu konsumenta. Zdaniem pozwanego, zawarta przez strony umowa jest umową kredytu walutowego, a nie kredytu denominowanego w walucie CHF, gdyż powodowie mogli zarówno wypłacić jak i spłacać kredyt w CHF. Nadto pozwany podniósł, że sporna umowa nie została zawarta dla pozoru, zawierała wszystkie elementy określone w art. 69 ustawy Prawo bankowe, nie naruszała zasady walutowości ani nie była sprzeczna z art. 358¹ k.c., zasadą swobody umów i zasadami współżycia społecznego. Również, w ocenie pozwanego zakwestionowane postanowienia umowy i regulaminu nie były abuzywne. Nadto pozwany powołał się na art. 5 k.c.

(odpowiedź na pozew k. 63-100v.)

Na rozprawie w dniu 22 marca 2022r. pełnomocnik powodów oświadczył, że żądanie zapłaty obejmuje okres od 5 kwietnia 2011r. do dnia 5 lutego 2021r., a żądanie ewentualne zostało sformułowane na wypadek oddalenia w całości żądania głównego.

Ponadto na tym terminie rozprawy powodowie, oświadczyli, że chcą ustalenia nieważności umowy, rozumieją konsekwencje z tym związane, dysponują środkami na spłatę kapitału i nie akceptują umowy w dotychczasowym kształcie.

(oświadczenia powodów k. 250)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie I. B. i M. B. w dniu 14 sierpnia 2002r. zawarli z Bankiem (...) S.A. umowę kredytu indeksowanego do CHF na budowę oraz dokończenie budowy domu metodą gospodarczą w W.. Kredyt został wypłacony w PLN i był spłacany przez powodów w PLN.

(zeznania powoda M. B. k. 247-248; zaświadczenie o wysokości zadłużenia k. 138)

Zawierając powyższą umowę powód nie prowadził działalności gospodarczej. Dopiero w dniu 21 czerwca 2004r. rozpoczął prowadzenie działalności (...) – M. B. i jako miejsce wykonywania działalności wskazał kredytowaną nieruchomość, w której jeden pokój poświęcił na biuro. Powód nie uwzględniał w kosztach prowadzenia działalności gospodarczej kredytu.

(zeznania powoda M. B. k. 247-248; informacja z CEiDG k. 136)

W 2005r./2006r. do powoda zgłosił się doradca z (...), który zaproponował obniżenie marży banku poprzez refinansowanie ww. kredytu kredytem w (...) Bank S.A., w który marża miała wynosić 1 % w stosunku do marży Banku (...) S.A., która wynosiła 3,5 %. Doradca zapewnił powodów, że nic się nie zmieni dla nich jeśli chodzi o sposób spłaty kredytu, a banki dokonają rozliczenia kredytu pomiędzy sobą. Doradca kredytowy nie poinformował szczegółowo powodów o ryzyku kursowym, o zagrożeniach z tym związanych, nie omówił z powodami oświadczenia dotyczącego ryzyka kursowego. Powodom nie przekazano informacji na temat tabel kursowych banku czy spreadu. Powodowie nie wiedzieli, że zmiany kursu CHF będą miały wpływ na saldo zadłużenia. Powodowie nie negocjowali postanowień umowy, umowa została im przedstawiona jako standardowa i gotowa do podpisu. Powód, po zawarciu umowy kredytu, nie korzystał z rachunku walutowego, otwartego w pozwanym banku jednocześnie z zawarciem umowy kredytu, gdyż

nie wiedział, że ma taką możliwość. Powód zaczął spłacać kredyt bezpośrednio w CHF, dopiero gdy pojawiły się kantory internetowe i szum medialny wokół kredytów frankowych.

(zeznania powoda M. B. k. 247-249; zeznania powódki I. B. k. 249-250)

W dniu 15 września 2006r. powodowie, ubiegając się o kredyt, złożyli w (...) Banku S.A. wniosek kredytowy, w którym wnioskowali o kwotę kredytu w wysokości 400 000 zł. Jako walutę kredytu zaznaczyli CHF, a jako cel kredytu wskazali spłatę kredytu w innym banku przeznaczonego na cele mieszkaniowe.

(wniosek kredytowy k. 127-129)

W tym samym dniu podpisali Informację dla wnioskodawców ubiegających się o kredyt hipoteczny/budowlano – hipoteczny/kredyt gotówkowy (...). W dokumencie tym znalazła się informacja, że zaciąganie kredytu walutowego wiąże się dla kredytobiorcy z ponoszeniem ryzyka kursowego. Oznacza to, że zarówno rata kredytu jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu – przeliczona na PLN na dany dzień – podlega ciągłym wahaniom w zależności od aktualnego kursu walut. Rzeczywiste koszty obsługi kredytu mogą okazać się wyższe niż wcześniej założone. Do informacji został załączony wykres obrazujący zmiany kursu CHF względem PLN w okresie od 23 czerwca 2000r. do 22 czerwca 2006r.

(informacja k. 140-140v.)

W dniu 31 października 2006r. pomiędzy M. B. i I. B., działającymi jako konsumenci, a (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. zawarta została umowa kredytu hipotecznego nr (...). Przy zawarciu umowy wykorzystano wzorzec umowy stworzony przez bank i w tym zakresie umowa nie podlegała negocjacji, nie została indywidualnie uzgodniona.

W pkt 1 umowy kwotę kredytu określono na 154 150,04 CHF z przeznaczeniem na spłatę kredytu przeznaczonego na cele mieszkaniowe udzielonego przez Bank (...) S.A. Okres kredytowania wynosił 360 miesięcy, licząc od daty pierwszego uruchomienia kredytu.

Zgodnie z ust. 4 pkt. 5.2 umowy uruchomienie kredytu miało nastąpić jednorazowo w wysokości całkowitego zadłużenia z tytułu kredytu udzielonego kredytobiorcom zgodnie z dyspozycją uruchomienia kredytu, ale w kwocie nie większej niż wskazanej w dotyczącym spłacanego kredytu oświadczeniu Banku (...) S.A. na wskazany w oświadczeniu tego banku rachunek do spłaty kredytu.

W ust. 6 pkt. 6.1 umowy podano, że oprocentowanie kredytu równe jest stopie bazowej oprocentowania, którą stanowi LIBOR dla 6 miesięcznych depozytów w CHF powiększonej o 1 punkt procentowy stałej marży.

W myśl pkt. 8.1 umowy, kredyt spłacany jest w ratach kapitałowych rosnących (tj. w równych ratach kapitałowo-odsetkowych).

W pkt. 8.8 powyższego ustępu podano, że spłata należności z tytułu kredytu następuje z rachunku prowadzonego w CHF i zasilanego wyłącznie środkami w walucie, w której jest prowadzony.

W pkt. 9.1 umowy wskazano, że zabezpieczenie kredytu stanowią: 1) ustanowiona na kredytowanej nieruchomości hipoteka zwykła o najwyższym pierwszeństwie w kwocie 154 150,04 CHF na zabezpieczenie wierzytelności banku z tytułu spłaty umowy kredytu; 2) hipoteka kaucyjna o najwyższym pierwszeństwie do kwoty 13 461 CHF; 3) cesja na bank przysługującej kredytobiorcy wierzytelności z umowy ubezpieczenia kredytowanej nieruchomości od ognia i innych żywiołów.

W pkt. 13.2 umowy wskazano, że kredytobiorca upoważnia bank do obciążania rachunku do wysokości dostępnego salda, wszelkimi kwotami wymagalnych należności wynikającymi z umowy, w szczególności kwotami rat kredytu i odsetek, prowizji i opłat oraz kosztami ustanowienia i utrzymania zabezpieczeń kredytu, w tym kwotami składek

ubezpieczeniowych. W przypadku, gdy rachunek prowadzony jest w innej walucie niż waluta wymagalnych należności, obciążenie następuje po przewalutowaniu.

Punkt 13.3 umowy stanowił, że kredytobiorca upoważnia bank do obciążania wszystkich jego rachunków prowadzonych przez bank kwotami zadłużenia przeterminowanego oraz do podjęcia wszelkich koniecznych do ustanowienia zabezpieczeń kredytu czynności faktycznych i prawnych. W przypadku, gdy obciążany rachunek prowadzony jest w innej walucie niż waluta zadłużenia przeterminowanego, obciążenie następuje po przewalutowaniu.

Zgodnie z dyspozycją pkt. 13.4. umowy w sprawach nieuregulowanych w umowie zastosowanie mają postanowienia regulaminu, który stanowi integralną część umowy.

(umowa kredytu k. 25-30)

Stosownie do treści § 2 pkt 20 Regulaminu (...) dla Klientów Indywidualnych w (...) Bank (...) S.A., przewalutowanie to wymiana waluty dokonywana przez bank i za jego zgodą, po obowiązującym w banku w dniu dokonania wymiany kursie kupna/sprzedaży walut.

Zgodnie z § 4 ust. 5 regulaminu, jeżeli zgodnie z dyspozycją kredytobiorców wypłata środków uruchomionego produktu kredytowego ma nastąpić w innej walucie niż waluta produktu kredytowego określona w umowie to następuje to po przewalutowaniu. Przewalutowanie następuje po kursie obowiązującym w momencie zaksięgowania dyspozycji uruchomienia produktu kredytowego.

W § 9 ust. 3 regulaminu spłata kwot produktu kredytowego oraz zapłata odsetek i innych należności wynikających z umowy następują poprzez obciążenie przez bank rachunku bez odrębnej dyspozycji kredytobiorcy. Kredytobiorca obowiązany jest do posiadania rachunku oraz zasilania go wpływami zabezpieczającymi spłatę kwot produktu kredytowego oraz zapłatę odsetek i innych należności wynikających z umowy.

W ust. 4 regulaminu wskazano, że jeżeli kredytobiorca nie posiada na rachunku wystarczających na spłatę kwot wpływów zabezpieczających jego spłatę kwot produktu kredytowego oraz zapłaty odsetek i innych należności wynikających z umowy, bank może dokonać obciążenia innego prowadzonego przez siebie na rzecz kredytobiorcy rachunku. W przypadku, gdy obciążany rachunek prowadzony jest w innej walucie niż waluta produktu kredytowego, obciążenie następuje po przewalutowaniu.

(regulamin k. 152-158)

W umowie ani w załącznikach do umowy, w tym w regulaminie nie wskazano w jaki sposób bank ustalał kursy kupna/sprzedaży walut.

(okoliczność bezsporna)

W dniu 31 października 2006r., jednocześnie z zawarciem umowy kredytu, powodom - w celach związanych z realizacją umowy - otwarte zostały rachunki bankowe: w walucie PLN i w walucie CHF oraz rachunek lokat terminowych w PLN. Z punktu 8 umowy rachunku wynikało, że posiadacz rachunku deklaruje zasilenie konta osobistego miesięcznymi wpływami lub utrzymywanie w banku aktywów o wartości nie niższej niż 1 500 zł. Z kolei punkt 15 stanowił, że posiadacz rachunku upoważnia bank do pobierania z wybranych przez bank rachunków prowadzonych na jego rzecz środków niezbędnych do zaspokojenia wymagalnych wierzytelności banku wobec posiadacza rachunku bez potrzeby składania dodatkowych dyspozycji przez posiadacza rachunku.

(umowa rachunku bankowego k. 150-150v.)

Kredyt został powodom wypłacony zgodnie z postanowieniami umowy w kwocie 377 328,47 zł po kursie sprzedaży dewiz w Banku (...) S.A. Umowa nie została wypowiedziana przez żadną ze stron i nie została też przez strony rozwiązana.

(okoliczności bezsporne, a nadto dyspozycje uruchomienia kredytu k. 160)

Powodowie od 5 kwietnia 2011r. do dnia 5 lutego 2021r. uiszcili na rzecz pozwanego kwotę 11 897,28 zł i kwotę 18 464,36 CHF.

(zaświadczenie k. 36-41; 166-169v.; historia rachunku k. 175-195)

Pismem z dnia 17 marca 2021r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty kwoty 11 897,28 zł i kwoty 18 464,36 CHF w związku z nieważnością umowy kredytu z uwagi m.in. na abuzywność postanowień waloryzacyjnych w terminie 7 dni od odebrania wezwania. Pozwany otrzymał wezwanie w dniu 22 marca 2021r.

(wezwanie k. 21-22; potwierdzenie odbioru wezwania k. 24-24v.)

Na rozprawie w dniu 22 marca 2022r. powodowie oświadczyli, że są chcą ustalenia nieważności umowy, rozumieją konsekwencje z tym związane, dysponują środkami na spłatę kapitału i nie akceptują umowy w dotychczasowym kształcie.

(oświadczenia powodów k. 250)

(...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. jest następcą prawnym (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W..

(bezsporne)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim na podstawie powołanych dokumentów związanych z zawarciem umowy kredytu hipotecznego znajdujących się w aktach sprawy. Dokumenty te nie były kwestionowane przez żadną ze stron, a w ocenie Sądu nie było podstaw, by poddawać w wątpliwość okoliczności faktyczne wynikające z ich treści. Z uwagi na powyższe Sąd uznał, że dowody z tych dokumentów tworzą spójny, niebudzący wątpliwości w świetle wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, a przez to w pełni zasługujący na wiarę materiał dowodowy.

Sąd uznał również zeznania powodów za wiarygodne w całości. Powodowie w sposób szczerzy i jasny przedstawili proces związany z zawarciem ww. umowy kredytu. Powodowie zeznali, że nie otrzymali szczegółowych informacji o ryzyku kursowym, o zagrożeniach z tym związanych, a doradca nie omówił z powodami oświadczenia dotyczącego ryzyka kursowego przez co nie wiedzieli, że zmiany kursu CHF będą miały wpływ na saldo zadłużenia. Z zeznań powodów wynikało również, że postanowienia umowy nie podlegały negocjacji, a powodowie dostali gotową umowę do podpisania.

Sąd pominął przy dokonywaniu ustaleń regulamin dołączony do pozwu z uwagi na to, że pozwany zaprzeczył, że ww. regulamin znajdował zastosowanie do umowy łączącej strony i załączył właściwy regulamin.

Jeśli chodzi o dołączony do pozwu artykuł F. Z., to Sąd potraktował go jedynie jako wyraz poglądów wzmacniających argumentację strony powodowej. Z kolei wyrok austriackiego Sądu Najwyższego wraz z tłumaczeniem Sąd potraktował jako uzupełnienie argumentacji strony pozwanej.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c., Sąd pominął wniosek strony powodowej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego. Było to konsekwencją uznania, iż okoliczności, do których stwierdzenia miał służyć ten wniosek dowodowy, były nieistotne dla wyniku postępowania. Strona powodowa wniosła bowiem o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność wysokości rat należnych pozwanemu na podstawie umowy kredytu pozbawionej kwestionowanych klauzul denominacyjnych. Taka ocena w stosunku do wniosku dowodowego powodów wynikała przede wszystkim z tego, że Sąd uznał zawartą przez strony umowę kredytu za nieważną.

Z kolei na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c., Sąd pominął wniosek pozwanego zgłoszony na terminie rozprawy w dniu 22 marca 2022r. z uwagi na to, że po pierwsze nie miał on znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, a nadto został on zgłoszony dopiero na ww. terminie rozprawy, co w ocenie Sądu, prowadziło jedynie do przedłużenia postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo w zakresie żądania głównego zasługiwało na uwzględnienie w całości.

W ocenie Sądu, analiza postanowień zawartej przez powodów umowy kredytu, nie daje podstaw do stwierdzenia, że jest ona sprzeczna z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Prawo bankowe (tj. Dz. U. z 2021r. p. 2439 – dalej jako prawo bankowe) czy art. 358 k.c. oraz art. 358¹ § 2 k.c.

Do elementów przedmiotowo istotnych, wskazanych w art. 69 ust. 1 prawa bankowego należy: zobowiązanie banku do oddania do dyspozycji kredytobiorcy, na czas oznaczony w umowie, określonej kwoty środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z kredytu na warunkach określonych w umowie i do zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami, w oznaczonych terminach spłaty oraz do zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 czerwca 2021 r., sygn. akt I CSKP 55/21, numer 2584569, wskazał, że zarzuty dotyczące sprzeczności konstrukcji umowy kredytu odwołującej się do waluty obcej, w tym przewidującej udzielenie kredytu denominowanego w walucie obcej, z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego są chybione. Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że umowa kredytu wiążąca wysokość udzielonego kredytu oraz wysokość jego spłat z kursem waluty obcej, np. franka szwajcarskiego, nie jest sprzeczna z ogólną konstrukcją umowy kredytu przewidzianą w art. 69 ust. 1 Prawa bankowego. Ustawa z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 165, poz. 984), czyli tzw. ustawa antyspreadowa, potwierdziła tylko to, co wcześniej wynikało już z zasady autonomii woli stron (art. 353¹ k.c.), a mianowicie, że przed wejściem w życie tej ustawy dopuszczalne było zawieranie umów o kredyt denominowany, jak i indeksowany (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2020 r., II CSK 805/18).

W niniejszej sprawie pozwany bank zobowiązał się udzielić kredytu w kwocie 154 150,04 CHF. Wynika to wprost z pkt 1 umowy, który stanowi: „Kwota kredytu: 154 150,04 CHF”. Argumentem przemawiającym za tym, że kredyt był udzielony w CHF jest forma jego zabezpieczenia. Zgodnie z pkt 9.1 pkt. 1 i 2 umowy zabezpieczeniem kredytu było ustanowienie hipoteki zwykłej w kwocie 154 150,04 CHF i hipoteki kaucyjnej do kwoty 13 461 CHF. W myśl art. 68 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. z 2019r., poz. 2204 ze zm.) według stanu na chwilę zawarcia umowy hipoteka zabezpiecza jedynie wierzytelności pieniężne i może być wyrażona tylko w oznaczonej sumie pieniężnej. Jeżeli wierzytelność zgodnie z prawem została wyrażona w innym pieniądzu niż pieniądź polski, hipotekę wyraża się w tym innym pieniądzu.

Należy również podzielić pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy m.in. w wyrokach z dnia 25 marca 2011 r. IV CSK 377/10, z dnia 29 kwietnia 2015 r., V CSK 445/14, z dnia 14 lipca 2017 r. II CSK 803/16, że ułożenie stosunku prawnego w ten sposób, że strony wskazują inną walutę zobowiązania i inną walutę wykonania tego zobowiązania, jest zgodne z zasadą swobody umów (art. 353¹ k.c.).

Nie można zatem zgodzić się z powodami, że w zawartej pomiędzy stronami umowie nie zostały ustalone wszystkie istotne elementy umowy – w tym kwota kredytu, gdyż wynikała ona wprost z pkt. 1 umowy.

W ocenie Sądu strony zawarły umowę kredytu denominowanego do CHF. Kredyt denominowany do waluty obcej charakteryzuje się tym, że bank udziela kredytobiorcy kredytu w wysokości CHF, ale wypłata tej kwoty następuje w PLN jako równowartość wskazanej w umowie określonej ilości CHF. W przypadku kredytu denominowanego do waluty obcej, kredytobiorca uzyskuje środki pieniężne w złotych, ale wysokość kredytu ustalona jest w walucie obcej, z tym że w momencie udostępniania kredytu czy jego transz, następuje przeliczenie z waluty obcej na złoty według

kursu na dzień udostępnienia kredytu czy jego transz. Z kolei spłata rat kapitałowo-odsetkowych następuje w PLN obliczanych jako równowartość w złotych polskich określonej ilości waluty obcej.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należy w pierwszej kolejności wskazać, że powodowie, ubiegając się o kredyt, złożyli w (...) Banku S.A. wniosek kredytowy, w którym wnioskowali o kwotę kredytu w wysokości 400 000 zł, a jako walutę kredytu zaznaczyli CHF. Nie wnioskowali oni o udzielenie kredytu stricte walutowego – we wniosku nie wskazali, że wnoszą o udzielenie kredytu w kwocie określonej w CHF tj. w kwocie 154 150,04 CHF.

Nadto trzeba podkreślić, że strony zgodnie ustaliły, że kredyt przeznaczony będzie na spłatę kredytu przeznaczonego na cele mieszkaniowe udzielonego przez Bank (...) S.A., a zgodnie z ust. 4 pkt. 5.2 umowy uruchomienie kredytu nastąpić miało jednorazowo w wysokości całkowitego zadłużenia z tytułu kredytu udzielonego kredytobiorcom zgodnie z dyspozycją uruchomienia kredytu, ale w kwocie nie większej niż wskazanej w dotyczącym spłacanego kredytu oświadczeniu Banku (...) S.A. na wskazany w oświadczeniu tego banku rachunek do spłaty kredytu. Zgodnie z dyspozycją uruchomienia kredytu, kredyt został wypłacony w PLN jako równowartość wskazanej w umowie określonej ilości CHF.

Jeśli natomiast chodzi o spłatę kredytu, to wprawdzie w pkt. 8.8 umowy podano, że spłata należności z tytułu kredytu następuje z rachunku prowadzonego w CHF i zasilanego wyłącznie środkami w walucie, w której jest prowadzony. Należy jednak zwrócić uwagę na to, że w dniu 31 października 2006r., jednocześnie z zawarciem umowy kredytu, powodom - w celach związanych z realizacją umowy - otwarte zostały rachunki bankowe: w walucie PLN i w walucie CHF. Z punktu 8 umowy rachunku bankowego wynikało, że posiadacz rachunku deklaruje zasilenie konta osobistego miesięcznymi wpływami lub utrzymywanie w banku aktywów o wartości nie niższej niż 1 500 zł. Z kolei punkt 15 tej umowy stanowił, że posiadacz rachunku upoważnia bank do pobierania z wybranych przez bank rachunków prowadzonych na jego rzecz środków niezbędnych do zaspokojenia wymagalnych wierzytelności banku wobec posiadacza rachunku bez potrzeby składania dodatkowych dyspozycji przez posiadacza rachunku.

Tym samym powodowie zostali zobowiązani do zasilania konta osobistego prowadzonego w PLN, a nie w CHF miesięcznymi wpływami w wysokości co najmniej 1500 zł, a z kolei bank został upoważniony do pobierania z wybranych przez siebie rachunków środków. Nadto jak wynikało z zeznań powoda, bezpośrednio po zawarciu umowy kredytu, nie korzystał on z rachunku walutowego, otwartego w pozwanym banku, gdyż nie wiedział, że miał taką możliwość. Zatem powodowie byli zobligowani do zasilania konta osobistego wpływami w PLN, zasilali oni konto prowadzone w PLN, z którego to konta bank pobierał złotówki, a następnie zgodnie z punktem 13.2 umowy dokonywał przewalutowania.

W świetle powyższego, nie sposób zgodzić się z pozwanym, że strony łączyła umowa kredytu walutowego, a nie kredytu denominowanego do CHF.

W ocenie Sądu, klauzula waloryzacyjna jest postanowieniem umownym, które w świetle zasady swobody umów jest dopuszczalne. Uzupełnieniem zasady swobody umów jest przepis art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Takim miernikiem wartości może być również waluta obca, w oparciu o którą nastąpi przeliczenie zobowiązania jednej ze stron umowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, Legalis nr 1450586).

Odwołanie się przy stosowaniu mechanizmu waloryzacji do kursów walut ustalanych jednostronnie przez pozwanego bank, w sytuacji, gdy mechanizm ten nie został z powodami indywidualnie uzgodniony, daje podstawy do uznania tych postanowień za abuzywne, uznając pierwszeństwo sankcji z art. 385¹ k.c. przed sankcją z art. 58 k.c., co znajdzie swój wyraz w dalszej części uzasadnienia.

Nie sposób podzielić stanowiska powodów, że zawarcie przedmiotowej umowy kredytu nosiło znamiona czynności pozornej, o której mowa w art. 83 k.c.

O pozorności danej umowy decydują trzy elementy, które muszą wystąpić łącznie: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozoru, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozoru (zob. np. wyr. SA w Lublinie z 15.10.2019 r., III AUa 833/19, Legalis; wyr. SA w Warszawie z 4.9.2019 r., V ACa 529/18, Legalis; wyr. SA w Łodzi z 17.9.2019 r., III AUa 39/19, Legalis; wyr. SA w Białymstoku z 21.12.2018 r., I ACa 538/13, Legalis; wyr. SA w Łodzi z 29.11.2018 r., III AUa 1523/17, Legalis; wyr. SA w Warszawie z 2.8.2018 r., VI ACa 1631/16, Legalis; wyr. SA w Warszawie z 28.6.2018 r., V ACa 23/17, Legalis; wyr. SA w Łodzi z 16.4.2013 r., III APa 4/13, Legalis; wyr. SA w Łodzi z 4.9.2012 r., III AUa 19/12, Legalis). Zasadniczą cechą czynności pozornej to brak zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie prawo łączy z treścią złożonego oświadczenia woli. Jest to zatem sprzeczność między oświadczonymi a prawdziwymi zamiarami stron, czyli upozorowanie stron na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia otoczenia, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana (zob. wyr. SA w Łodzi z 4.9.2012 r., III AUa 19/12, Legalis; post. SN z 4.6.2020 r., III UK 437/19, Legalis).

Strona powodowa nie wykazała wystąpienia ww. przesłanek. Strony złożyły zgodne oświadczenia woli, zawierając umowę kredytu denominowanego do CHF. Powodowie potrzebowali środków na spłatę kredytu zaciągniętego w innym banku i w tym celu zawarli przedmiotową umowę. Wprowadzony do ww. umowy mechanizm waloryzacji umożliwił przy tym zastosowanie oprocentowania ustalanego według wskaźnika – stawki referencyjnej właściwej dla kredytów w CHF to jest LIBOR 6 M. Powyższa czynność prawna nie było dokonana dla pozoru. Zgodnym zamiarem strony było zawarcie umowy kredytu, umowa została zawarta i jest od 2006r. wykonywana.

Odnosząc się jeszcze do art. 358 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy, statuującego tzw. zasadę walutowości, to wskazać trzeba, że każde zobowiązanie pieniężne powinno być wyrażone w walucie polskiej, z wyjątkiem tych zobowiązań, dla których odmienną regulację wprowadzały ustawy szczególne. Ustawą wprowadzającą takie szczególne regulacje była przede wszystkim ustawa z dnia 27 lipca 2002 roku Prawo dewizowe (tj. Dz.U. z 2022r., poz. 309). Zgodnie z art. 3 ust. 1 tej ustawy dokonywanie obrotu dewizowego jest dozwolone, z zastrzeżeniem ograniczeń: 1) określonych w art. 9, w zakresie których nie udzielono zezwoleń dewizowych, o których mowa w art. 5; 2) wprowadzonych na podstawie art. 10. Z kolei z art. 3 ust. 3 ww. ustawy wynikało, że ograniczeń określonych w art. 9 nie stosuje się do obrotu dewizowego, o ile jedną z jego stron jest bank lub inna instytucja finansowa, prowadząca działalność pod nadzorem władz nadzorczych, uprawnionych, na podstawie odrębnych przepisów, do sprawowania nadzoru nad określonymi instytucjami finansowymi. Natomiast art. 2 ust. 1 pkt. 18 ww. umowy stanowił, że obrotem wartościami dewizowymi w kraju jest zawarcie umowy lub dokonanie innej czynności prawnej powodującej lub mogącej powodować dokonywanie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami rozliczeń w walutach obcych albo przeniesienie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami własności wartości dewizowych, a także wykonywanie takich umów lub czynności.

W konsekwencji należało uznać, że nie doszło do naruszenia zasady walutowości.

Nietrafny jest również zarzut wskazujący na sprzeczność przedmiotowej umowy z zasadami współzycia społecznego. W orzecznictwie podkreśla się, że za uznaniem czynności prawnej za sprzeczną z zasadami współzycia społecznego muszą przemawiać szczególnie okoliczności. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2017 r., IV CSK 660/16 Sąd ten zwrócił uwagę, że korzystanie z zasad współzycia społecznego jako podstawy uznania czynności prawnej za nieważną wymaga zachowania szczególnej ostrożności. Sąd, przyjmując taką sprzeczność, powinien ustalić, na czym polega ta sprzeczność (jaka konkretnie zasada została naruszona), przez kogo, w jaki sposób i na czym samo naruszenie polega i z jakich przyczyn. W ocenie Sądu Najwyższego sprzeczność czynności prawnej z zasadami współzycia społecznego występuje dopiero wtedy, gdy umowa nie respektuje określonego zakazu znajdującego głębokie uzasadnienie aksjologiczne – moralne, tj. zawiera treść lub cel moralnie zakazany oraz gdy nie zawiera treści wynikającej z normy o charakterze moralnym, np. narusza wolność człowieka. Takich okoliczności zaś powodowie nie wykazali.

W dalszej zatem kolejności, Sąd dokonał analizy zakwestionowanych postanowień zawartych w pkt 1 w zw. z pkt. 5.2 podpunkt 4 umowy w zw. z § 2 pkt. 20 i § 4 pkt. 5 regulaminu oraz punkt 13.2 umowy w zw. z § 9 ust. 4 regulaminu pod

kątem ich abuzywności. Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Zatem przesłankami uznania postanowień umownych za niedozwolone (abuzywne) są:

- a) zawarcie umowy z konsumentem,
- b) kwestionowane postanowienia umowne nie zostały z nim uzgodnione indywidualnie,
- c) nie dotyczą one postanowień określających główne świadczenia stron, pod warunkiem jednak, że postanowienia te zostały sformułowane w sposób jednoznaczny,
- d) kwestionowane postanowienia umowy kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Co do pierwszej przesłanki zawarcie umowy z **konsumentem**, to w ocenie Sądu, powodowie byli konsumentami. Dla kwalifikacji strony umowy jako konsumenta decydujące jest to, czy czynność prawna jest związana bezpośrednio z prowadzoną przez jej stronę działalnością profesjonalną (gospodarczą lub zawodową). Jeśli taki związek nie zachodzi, to strona umowy z przedsiębiorcą korzysta ze szczególnej ochrony prawnej. W niniejszej sprawie należało zwrócić uwagę, że celem kredytu była spłata kredytu przeznaczonego na cele mieszkaniowe w Banku (...) S.A. Powodowie w dniu 14 sierpnia 2002r. zawarli z Bankiem (...) S.A. umowę kredytu indeksowanego do CHF na budowę oraz dokończenie budowy domu metodą gospodarczą w W.. Zawierając powyższą umowę powód nie prowadził działalności gospodarczej. Dopiero w dniu 21 czerwca 2004r. rozpoczął prowadzenie działalności (...) – M. B. i jako miejsce wykonywania działalności wskazał kredytowaną nieruchomość, w której jeden pokój poświęcił na biuro. W świetle powyższego nie sposób uznać, że zawarcie kwestionowanej umowy było związane bezpośrednio z prowadzoną przez powoda działalnością gospodarczą.

Dodatkowo należy jeszcze wskazać, że dla oceny abuzywności wzorca nie mają zatem znaczenia osobiste przynajmniej (wiedza, doświadczenie itp.) osoby zawierającej umowę. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w postanowieniu z dnia 10 czerwca 2021r. C-198/20 wskazał, że jeśli chodzi o pojęcie „konsumenta” w rozumieniu art. 2 lit. b) dyrektywy 93/13, to Trybunał wielokrotnie uściślał, że ma ono charakter obiektywny i jest niezależne od konkretnego zasobu wiedzy, jaki może mieć dana osoba, czy też od posiadanych przez nią w rzeczywistości informacji (wyrok z dnia 21 marca 2019 r., P. i D., C 590/17, EU:C:2019:232, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo). W tym względzie należy zauważyć, że konsument znajduje się w słabszej pozycji niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania, i w związku z tym godzi on się na postanowienia umowne sporządzone uprzednio przez przedsiębiorcę, nie mając wpływu na ich treść (wyrok z dnia 21 marca 2019 r., P. i D., C 590/17, EU:C:2019:232, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo). Z powyższych rozważań wynika, że zakwalifikowanie danej osoby jako „konsumenta” w rozumieniu art. 2 lit. b) dyrektywy 93/13 nie zależy od jej zachowania, choćby było ono niedbałe, przy zawieraniu umowy kredytu. TSUE w przywołanym postanowieniu stanowczo stwierdził, że ochrona przewidziana w dyrektywie 93/13 przysługuje każdemu konsumentowi, a nie tylko temu, którego można uznać za „właściwie poinformowanego oraz dostatecznie uważnego i rozsądnego przeciętnego konsumenta”. Tym samym argumenty podnoszone przez pozwanego, że powód zajmował stanowisko dyrektora generalnego i co za tym idzie jego aktywność zawodowa wymagała zawierania licznych stosunków zobowiązaniowych nie miały znaczenia dla sprawy.

W dalszej kolejności należało rozważyć, **czy kwestionowane postanowienia umowne były negocjowane indywidualnie**.

Trafnie Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 9 czerwca 2021r. V ACa 127/21 wskazał, że w celu ustalenia czy konkretne postanowienie umowne należy kwalifikować jako „nieuzgodnione (uzgodnione) indywidualnie” należy

zbadać, czy konsument miał na treść danego postanowienia „rzeczywisty wpływ” (art. 385¹ § 3 k.c.), co zwykle nie będzie miało miejsca w przypadku postanowień umowy przyjętych z wzorca zaproponowanego konsumentowi przez przedsiębiorcę. Sąd ten podkreślił, że dla zrealizowania przesłanki rzeczywistego wpływu konsumenta na treść postanowień umownych nie wystarczy wykazanie, że konsument dowiedział się o treści klauzuli w odpowiednim czasie, a strony prowadziły w tym przedmiocie negocjacje. Konieczne jest udowodnienie wspólnego ustalenia ostatecznego brzmienia klauzuli, w wyniku rzetelnych negocjacji w ramach, których konsument miał realny wpływ na treść określonego postanowienia umownego, chyba że zostało ono sformułowane przez konsumenta i włączone do umowy na jego żądanie. Stanowisko to Sąd Okręgowy w całości podziela. Indywidualne uzgodnienie postanowienia oznacza rzeczywisty i aktywny wpływ konsumenta na daną część umowy, a nie tylko bierną akceptację jego treści.

Ponadto wykazanie faktu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywało, zgodnie z art. 385¹ § 4 k.c. na pozwanym jako stronie, która na ten fakt się powołuje, tymczasem pozwany nie powołał dowodów na okoliczność indywidualnego uzgodnienia przedmiotowych klauzul. Nie ulega wątpliwości, że pozwany bank przy zawieraniu umowy posłużył się standardowym wzorem umowy. Fakt, że powodowie we wniosku wskazali, że wnoszą o udzielenie kredytu w wysokości 400 000 zł, a jako walutę kredytu wskazali CHF, w żadnym razie nie świadczy o tym, że zakwestionowane postanowienia umowne były indywidualnie negocjowane. Z zeznań powodów wynikało nadto, że nie negocjowali oni postanowień umowy, która została im przedstawiona już gotowa do podpisu.

Następnie należało ocenić, czy kwestionowane postanowienia dotyczyły **głównych świadczeń stron**.

W ocenie Sądu, postanowienia umowne wprowadzające do umowy klauzulę ryzyka walutowego oraz odnoszące się do przeliczania walut przy wypłacie kredytu jak i przy spłacie rat kredytu stanowią główne świadczenia stron.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazywał, że jeśli chodzi o kategorię warunków umownych mieszczących się w pojęciu „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, to należy uważać za nie te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (wyroki: z dnia 3 czerwca 2010 r., C. de A. y M. de P. M., C#484/08, pkt 34; z dnia 23 kwietnia 2015 r., V. H., C#96/14, pkt 33).

Z orzecnictwa Trybunału wynika, że klauzule umowne dotyczące ryzyka kursowego, w zakresie, w jakim określają główny przedmiot umowy kredytu, wchodzi w zakres stosowania art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 i nie są jedynie poddawane ocenie, gdy właściwy sąd krajowy uzna, po zbadaniu każdego przypadku z osobna, że klauzule te zostały sporządzone przez przedsiębiorcę w jasny i zrozumiały sposób (zob. wyrok z dnia 14 marca 2019r. C - 118/17, pkt. 48; wyrok z dnia 20 września 2018 r., C#51/17, pkt 68). Również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 30 października 2020 r., II CSK 805/18, Lex nr 3123932 podkreślił, że świadczenie kredytobiorcy korygowane klauzulami przeliczeniowymi, w istocie stanowi świadczenie główne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115 i z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18).

Stosownie do art. 69 ust. 1 Prawa bankowego przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Nie powinno zatem budzić wątpliwości, że obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu stanowi główne świadczenie kredytobiorców.

Zawarte w kwestionowanej umowie klauzule ryzyka walutowego i przeliczeniowa wpływały na wysokość świadczenia kredytobiorców. W konsekwencji ww. klauzul nie można uznać za postanowienia uboczne, tylko określające główne świadczenia stron.

By móc zatem poddać kontroli wskazane postanowienia umowne pod kątem abuzywności, należało rozważyć, **czy postanowienia te zostały sformułowane w sposób jednoznaczny czy też nie.**

W wyroku z dnia 30 kwietnia 2014r., C-26/13 TSUE wskazał, że art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że warunek umowny musi być nie tylko wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, by był zrozumiały dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych postanowieniach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne.

W wyroku z dnia 18 listopada 2021r. wydanym w sprawie C-212/20 TSUE podkreślił ponownie, że wymóg zredagowania w sposób jasny i zrozumiały zakłada, że w wypadku umów kredytu na instytucjach bankowych ciąży obowiązek dostarczania kredytobiorcom informacji wystarczających do podjęcia przez nich świadomej i rozważnej decyzji. W szczególności wymóg ów oznacza, że warunek, zgodnie z którym kredyt powinien zostać spłacony w tej samej walucie obcej co waluta, w której został zaciągnięty, ma być rozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, ale także w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i racjonalny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, do której kredyt był indeksowany, ale również oszacować – potencjalnie istotne – konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych. Dalej TSUE podkreślił, że poinformowanie – przed zawarciem umowy – o warunkach umownych i skutkach zawarcia tej umowy ma fundamentalne znaczenie dla konsumenta. To w szczególności na podstawie tej informacji konsument podejmuje decyzję, czy zamierza związać się warunkami umownymi sformułowanymi uprzednio przez przedsiębiorcę (wyrok z dnia 10 czerwca 2021 r., (...), od C#776/19 do C#782/19, EU:C:2021:470, pkt 62 i przytoczone tam orzecznictwo).

Natomiast pozwany w niniejszej sprawie nie dopełnił tak określonych obowiązków względem powodów wobec czego uniemożliwił oszacowanie im konsekwencji ekonomicznych przyjętych na siebie zobowiązań. W pierwszej kolejności należy wskazać, że powodowie złożyli podpisy pod Informacją dla wnioskodawców ulepiających się o kredyt hipoteczny/budowlano – hipoteczny/kredyt gotówkowy (...). W dokumencie tym znalazła się ogólna informacja, że zaciąganie kredytu walutowego wiąże się dla kredytobiorcy z ponoszeniem ryzyka kursowego, co oznacza, że zarówno rata kredytu jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu – przeliczona na PLN na dany dzień – podlega ciągłym wahaniom w zależności od aktualnego kursu walut. Do informacji został załączony wykres obrazujący zmiany kursu CHF względem PLN w okresie od 23 czerwca 2000r. do 22 czerwca 2006r.

Należy po pierwsze wskazać, że oświadczenie to było standardowe, przygotowane przez pozwanego i nie zostało umówione z powodami. Doradca kredytowy nie poinformował powodów szczegółowo o ryzyku kursowym i o zagrożeniach z tym związanych. Powodowie nie wiedzieli, że zmiany kursu CHF będą miały wpływ na saldo zadłużenia.

Tymczasem pozwany bank winien przedstawić powodom przede wszystkim prognozy na przyszłość, informujące jak bardzo może wzrosnąć kurs CHF w okresie kredytowania i jak duże jest ryzyko wzrostu kursu waluty. Takie symulacje liczbowe powinny przyczyniać się do zrozumienia przez powodów rzeczywistego znaczenia długoterminowego ryzyka związanego z możliwymi wahaniami kursów wymiany walut, a tym samym ryzyka związanego z zawarciem przedmiotowej umowy. Wprowadzenie do umowy kredytowej zawieranej na wiele lat, mechanizmu działania ryzyka kursowego, wymagało szczególnej staranności banku w zakresie wyraźnego wskazania zagrożeń wiążących się z oferowanym kredytem, tak by powodowie mieli pełne rozeznanie konsekwencji ekonomicznych zawieranej umowy. Pozwany bank winien uprzedzić powodów, że w związku z zawarciem kwestionowanej umowy poniosą nieograniczone ryzyko kursowe, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej od pożyczonej, mimo dokonywania regularnych spłat. Bank nie uświadomił powodom jak może zachować się kurs CHF w razie wystąpienia sytuacji kryzysowych na świecie lub pogorszenia sytuacji gospodarczej

w Polsce. Pozwany nie przekazał powodowi informacji pozwalających realnie ocenić zakresu ryzyka kursowego i jego wpływu na stan zadłużenia i rzeczywisty koszt kredytu.

Ponadto w umowie nie wskazano, na podstawie jakich kryteriów bank ustalał kurs wymiany waluty obcej zarówno w momencie uruchomienia kredytu jak i spłaty poszczególnych rat. TSUE w powołanym już wyroku z dnia 18 listopada 2021r. wskazał, że okoliczności, iż kurs wymiany zmienia się w długim okresie, nie może uzasadniać braku wskazania w postanowieniach umowy oraz w ramach informacji dostarczonych przez przedsiębiorcę w trakcie negocjacji umowy kryteriów stosowanych przez bank w celu ustalenia kursu wymiany mającego zastosowanie do obliczania rat spłaty, co umożliwiłoby konsumentowi określenie w każdej chwili tego kursu wymiany. Trybunał zwrócił uwagę, że kredytobiorca musi zrozumieć, do czego się zobowiązuje, zwłaszcza co do sposobu obliczenia rat spłaty kredytu, który zaciąga.

W świetle powyższego należało zatem uznać, że kwestionowane postanowienia umowne nie spełniały kryterium jednoznaczności, co umożliwiło Sądowi dokonanie oceny **czy przedmiotowe postanowienia umowne kształtowały prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.**

Sprzeczne z dobrymi obyczajami są takie działania, które zmierzają do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania u konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron.

Natomiast w celu ustalenia, czy klauzula rażąco narusza interesy konsumenta, należy wziąć głównie pod uwagę, czy pogarsza ona jego położenie prawne w stosunku do tego, które w braku odmiennej umowy, wynikałoby z przepisów prawa, w tym mających charakter dyspozytywny (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, Nr 1, poz. 2). Rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków wynikających z umowy na jego niekorzyść, skutkującą niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelnym traktowaniem (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2006 r., I CK 297/05, nie publ., z dnia 15 stycznia 2016 r., I CSK 125/15, OSNC - ZD 2017, Nr 1, poz. 9; z dnia 27 listopada 2015 r., I CSK 945/14, nie publ.; z dnia 30 września 2015 r., I CSK 800/14, nie publ. i z dnia 29 sierpnia 2013 r. I CSK 660/12, nie publ.).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 września 2021r. wskazał, że rażące naruszenie interesów konsumenta nie musi dotyczyć nierównowagi ekonomicznej. Wystarczy, że będzie wynikać z poważnego naruszenia sytuacji prawnej konsumenta - ograniczenia treści praw, które przysługują mu na podstawie tej umowy i stosownie do przepisów prawa, utrudnienia w korzystaniu z tych praw bądź nałożenia na konsumenta dodatkowego obowiązku, którego nie przewidują przepisy prawa (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 16 stycznia 2014 r., C. P., C-226/12, EU:C:2014:10, pkt 23).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, jak już zostało wcześniej zasygnalizowane, w umowie nie wskazano, na podstawie jakich kryteriów bank ustalał kurs wymiany waluty obcej zarówno w momencie uruchomienia kredytu jak i spłaty poszczególnych rat. Pozwany bank mógł kształtować kurs waluty w sposób dowolny, bez możliwości weryfikacji przez powodów. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w cytowanym już wyroku z dnia 18 listopada 2021r. podkreślił, że treść klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ustalającej cenę zakupu i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany, powinna, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, umożliwić właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu konsumentowi zrozumienie sposobu ustalania kursu wymiany waluty obcej stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu, w taki sposób, aby konsument miał możliwość w każdej chwili samodzielnie ustalić kurs wymiany stosowany przez przedsiębiorcę. W konsekwencji TSUE doszedł od wniosku, że postanowienie, które nie pozwala konsumentowi na samodzielne określenie w każdej chwili kursu wymiany stosowanego przez przedsiębiorcę, ma nieuczciwy charakter.

Stosownie do treści § 2 pkt 20 Regulaminu (...) dla Klientów Indywidualnych w (...) Bank (...) S.A., pozwany zdefiniował pojęcie przewalutowania jako wymiany waluty dokonywanej przez bank i za jego zgodą, po obowiązującym

w banku w dniu dokonania wymiany kursie kupna/sprzedaży walut. Z umowy ani regulaminu nie wynikało jednak jak bank ustalał kurs kupna i sprzedaży. Ponadto prawo banku do ustalania kursu waluty nie doznawało żadnych umownych ograniczeń w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walut. Nie ma przy tym znaczenia, czy stosowany przez pozwanego kurs wymiany walut miał charakter rynkowy, gdyż istotne było to, że powodowie nie mogli zweryfikować w żaden sposób tworzenia kursu kupna i sprzedaży walut przez bank. Nawet w sytuacji, gdyby kurs ten był kursem rynkowym istniałaby podstawa do przyjęcia, że klauzule kursowe są abuzywne albowiem potencjalnie dawały bankowi możliwość dowolnego kształtowania owego kursu i jednostronnego decydowania o wysokości rat spłat obciążających kredytobiorcę.

Takie stanowisko znajduje potwierdzenie w orzecznictwie. W wyroku z dnia 27 lutego 2019r., II CSK 19/18 Sąd Najwyższy wskazał, że mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, który pozostawia bankowi swobodę, jest sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną banku, jest klauzulą niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. W tym tonie wypowiedział się też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 kwietnia 2019r., III CSK 159/17, Legalis numer 1892834 jak również w wyroku z dnia 29 października 2019r., IV CSK 309/18, Legalis numer 2237678.

Ponadto należy podkreślić, że ocena zakwestionowanych postanowień nie może być zawężona tylko do przyjętego w umowie mechanizmu przeliczenia waluty krajowej na walutę obcą. Istotą kredytu denominowanego do waluty obcej jest bowiem ryzyko zmiany kursu waluty, które w sposób nieograniczony obciąża kredytobiorcę. Zawarcie przedmiotowej umowy narażało powodów na nieprzewidywalne i nieograniczone ryzyko kursowe skutkujące wzrostem zobowiązań mimo wykonywania umowy zgodnie z jej treścią. Również zachowanie pozwanego banku, który przedstawiał powodom przedmiotową umowę jako korzystne rozwiązanie, a z drugiej strony nie przedstawił rzetelnej informacji odnośnie do ryzyka kursowego i możliwości znacznego wzrostu kursu CHF w okresie kredytowania stanowi działanie nielojalne. Nielojalność banku wobec powodów wyrażająca się w proponowaniu mu produktu związanego z istotnym ryzykiem walutowym i jednocześnie zaniechaniu rzetelnego poinformowania powodów o tym, jak kosztowne mogą być dla nich skutki związania się takim kredytem, stanowi o naruszeniu dobrych obyczajów. Z kolei narażenie powodów na nieograniczone wręcz wieloletnie ryzyko wzrostu zadłużenia stanowi o rażącym naruszeniu ich interesów jako konsumenta.

Naruszenia dobrych obyczajów i rażącego naruszenia interesów powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. należało zatem upatrywać w sposobie przeliczania walut w oparciu o kurs kształtowany dowolnie przez bank oraz w przerzuceniu na powodów nieograniczonego ryzyka kursowego wpisanego w konstrukcję kredytu denominowanego do waluty obcej, o którym to ryzyku powodowie nie zostali w sposób prawidłowy poinformowani.

Reasumując, w ocenie Sądu, postanowienia umowne wprowadzające do umowy ryzyko walutowe i mechanizm przeliczania walut przy wypłacie jak i przy spłacie kredytu należało uznać za niedozwolone.

W dalszej kolejności należało zatem określić konsekwencje prawne abuzywności wskazanych postanowień umownych.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c. postanowienia takie nie wiążą powoda. Z kolei w myśl § 2 jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Nie ulega jednak wątpliwości, że jeżeli eliminacja niedozwolonego postanowienia umownego doprowadzi do takiej zmiany umowy, że na podstawie pozostałej jej treści nie da się odtworzyć treści praw i obowiązków stron, to nie można przyjąć, iż strony pozostają związane pozostałą częścią umowy.

W ocenie Sądu, uznanie postanowień umownych dotyczących klauzuli ryzyka walutowego oraz denominacji za abuzywne i ich eliminacja z łączącej strony umowy uniemożliwia określenie wysokości zobowiązania zarówno pozwanego banku jak i powodów. W konsekwencji umowa w pozostałym zakresie nie jest możliwa do utrzymania i wykonywania (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2022r., II CSKP 415/22).

Zdaniem Sądu, przyjęcie, że umowa jest ważna i że jest możliwe jej uzupełnienie przez sąd przez wprowadzenie w miejsce niedozwolonych klauzul innego mechanizmu indeksacji, nie zasługuje na akceptację.

W wyroku z 3 października 2019 r., C - 260/18, TSUE jednoznacznie uznał, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 stoi na przeszkodzie wypełnianiu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze tylko ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści takiej czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony wyrażą na to zgodę. TSUE w powołanym już wcześniej wyroku z dnia 18 listopada 2021r. przypomniał, że jedynie w wypadku, gdyby stwierdzenie nieważności nieuczciwego warunku zobowiązywało sąd do unieważnienia umowy w całości, narażając tym samym konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje, w związku z czym unieważnienie to skutkowałoby niejako ukaraniem konsumenta, sąd krajowy mógłby zastąpić ten warunek przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym (zob. podobnie postanowienie z dnia 4 lutego 2021 r., (...), C#321/20, niepublikowane, EU:C:2021:98, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo). Również Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 maja 2021r. III CZP 6/21 podkreślał, że w świetle orzecznictwa TSUE należy ocenić, czy upadek umowy narażałby konsumenta na „szczególnie niekorzystne konsekwencje”.

Natomiast w niniejszej sprawie powodowie, po pouczeniu przez Sąd o skutkach uznania umowy za nieważną, wyrazili wolę ustalenia nieważność przedmiotowej umowy, wskazując, że rozumieją konsekwencje z tym związane i nie akceptują umowy, w takim kształcie, w jakim ona obecnie obowiązuje.

Tym samym brak jest podstaw do poszukiwania przez Sąd przepisów o charakterze dyspozytywnym, które mogłyby znaleźć zastosowanie po usunięciu abuzywnych postanowień.

Na marginesie należy jeszcze wskazać, że samo wejście w życie tzw. ustawy antyspreadowej w żaden sposób nie wpływa na ocenę abuzywności przedmiotowych postanowień umowy i jej konsekwencji dla bytu umowy. W założeniu ustawodawcy chodziło o doprecyzowanie na przyszłość reguł ustalania kursu wymiany walut oraz nieodpłatne umożliwienie dokonywania spłat kredytu bezpośrednio w walucie obcej. Omawiana ustawa nie przewidywała gotowych do zastosowania przepisów, które zastępowałyby ewentualne klauzule abuzywne, a jedynie nakładała na banki ciężar dokonania ogólnie określonych, wymagających skonkretyzowania in casu zmian umowy, co nie wystarcza dla przyjęcia domniemania, że owe konkretne rozwiązania są wynikiem należytego wyważenia ogółu praw i obowiązków stron przez ustawodawcę. Wskazana nowelizacja prawa bankowego nie usuwa ani nie ogranicza ryzyka walutowego, pozostaje ono na niezmiennym poziomie w stosunku do stanu z daty zawarcia umowy.

Reasumując, z uwagi na stwierdzony (powstały wskutek wyeliminowania klauzul niedozwolonych) brak essentialia negotii przedmiotowej umowy, umowę należało uznać za nieważną.

Konsekwencją uznania przedmiotowej umowy za nieważną, jest zwrot tego, co strony sobie wzajemnie świadczyły.

W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021r., III CZP 6/21, Sąd ten wskazał, że płatności kredytobiorcy z tytułu spłaty kredytu oraz wypłata środków pieniężnych przez bank są świadczeniami nienależnymi i podlegają zwrotowi (art. 410 § 1 k.c. w związku z art. 405 k.c.), a nadto stwierdził, że roszczenia o zwrot tych świadczeń są, zgodnie z teorią dwóch kondykcji, od siebie niezależne.

Z kolei w uchwale z dnia 16 lutego 2021r. Sąd Najwyższy uznał, że z art. 410 § 2 k.c. wynika, że świadczenie spełnione w wykonaniu nieważnego zobowiązania jest - z zastrzeżeniem przypadków tzw. konwalidacji - świadczeniem nienależnym, a tym samym zgodnie z art. 410 § 1 k.c. w związku z art. 405 k.c. podlega zwrotowi jako korzyść majątkowa uzyskana bezpodstawnie kosztem świadczącego, co do zasady bez potrzeby ustalania, czy i w jakim zakresie spełnione świadczenie wzbogaciło osobę, na której rzecz świadczenie zostało spełnione, ani czy majątek spełniającego świadczenie uległ zmniejszeniu. Samo bowiem spełnienie świadczenia wypełnia przesłankę zubożenia po stronie świadczącego, a uzyskanie tego świadczenia przez odbiorcę - przesłankę jego wzbogacenia.

Przy kwalifikacji świadczenia powodów jako nienależnego najbardziej odpowiednią kondycją spośród wymienionych w art. 410 § 2 k.c. jest *condictio sine causa*. Zachodzi ona wówczas, gdy czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Z bezwzględną nieważnością czynności prawnej należy bowiem zrównać bezskuteczność umowy ze skutkiem *ex tunc* z uwagi na niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. charakter postanowień określających główne świadczenia stron.

W konsekwencji uznanie umowy za nieważną skutkowało upadkiem wszystkich obowiązków wynikających z umowy.

W świetle powyższego, na podstawie art. 410 § 1 k.c. w związku z art. 405 k.c. Sąd zasądził w punkcie I wyroku od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11 897,28 zł i kwotę 18 464,36 CHF tytułem rat kapitałowo – odsetkowych kredytu uiszczonych od dnia 5 kwietnia 2011r. do dnia 5 lutego 2021r.

Nie było podstaw do zastrzeżenia w wyroku, zgodnie z wnioskiem pozwanego, że zapłata zasądzonej należności w CHF w zakresie poszczególnych kwot odpowiadających wysokości kolejnych rat kredytowych nastąpi w walucie PLN według kursów średnich CHF ogłaszanych przez NBP obowiązujących każdorazowo w dniu spłaty poszczególnych rat w CHF. Artykuł 358 k.c. nie stanowi bowiem dla sądu podstawy dla określania waluty zobowiązania. Uprawnienie dłużnika wynikające z tego przepisu jest bezterminowe, jedynym ograniczeniem jest chwila wygaśnięcia zobowiązania. Dłużnik sam może skorzystać z upoważnienia przemiennego przewidzianego w tym przepisie poprzez złożenie oświadczenia o wyborze waluty polskiej, jak i przez samo spełnienie świadczenia w walucie polskiej.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. oraz art. 455 k.c., przy czym Sąd miał na względzie, że dopiero po podjęciu przez kredytobiorcę- konsumenta wiążącej (świadomej, wyraźnej i swobodnej) decyzji o braku zgody na niedozwolone postanowienia i braku sanowania przedmiotowej umowy, umowa staje się trwale bezskuteczna (nieważna) i strony mogą zażądać skutecznie zwrotu nienależnego świadczenia.

W niniejszej sprawie, powodowie wnieśli o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 30 marca 2021r. a zatem od dnia określonego w wezwaniu do zapłaty. W ocenie Sądu, już w wezwaniu do zapłaty powodowie powołali się m.in. na abuzywność kwestionowanych postanowień i z powyższego również wywodzili nieważność umowy. W ocenie Sądu, oświadczenie powodów zawarte w wezwaniu do zapłaty co do woli skorzystania z ochrony konsumenckiej było dostatecznie jasne, jednoznaczne i czytelne co do tego, w jakim zakresie powodowie kwestionowali umowę, które postanowienia umowy podważali jako abuzywne i z jakich przyczyn. W ocenie Sądu pozwany mógł mieć świadomość trwałej bezskuteczności spornej umowy od momentu doręczenia tego wezwania. Zatem pozwany winien w takiej sytuacji spełnić świadczenie niezwłocznie, przy czym powodowie określili pozwanemu termin 7 dni od odebrania wezwania do zapłaty na uczynienie zadość ich żądaniu. Termin ten upłynął z dniem 29 marca 2021r., a zatem odsetki ustawowe za opóźnienie zostały zasądzone od dnia następnego czyli od dnia 30 marca 2021r., o czym Sąd orzekł w punkcie I wyroku.

Nie można było mówić o nadużyciu prawa przez stronę powodową. Podkreślić należy, że przepis art. 5 k.c. jest klauzulą generalną i jedynie w wyjątkowych sytuacjach może stanowić podstawę oddalenia powództwa. Odmowa udzielenia ochrony prawnej na podstawie art. 5 k.c. z uwagi na jego wyjątkowy charakter, musi być uzasadniona istnieniem okoliczności rażących i nieakceptowanych w świetle powszechnie uznawanych w społeczeństwie wartości. Zasadniczą podstawę stwierdzenia o wystąpieniu nadużycia prawa stanowić powinna analiza zachowania uprawnionego. Jego negatywna ocena może wynikać m.in. z faktu, że zajęcie zostało przez niego sprowokowane albo też z faktu wykorzystania położenia drugiej strony (vide: uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2009 roku, IV CSK 290/09, Lex nr 560607).

W okolicznościach niniejszej sprawy samo wykonywanie przez powodów prawa do żądania zapłaty kwoty objętej pozwem z uwagi na nieważność umowy nie daje jakichkolwiek podstaw do stwierdzenia, że wykonywanie tego prawa jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa. Twierdzenie pozwanego jest tym bardziej chybione w sytuacji gdy ustalono, że postanowienia łączącej strony umowy są abuzywne z powodu działań pozwanego. W końcu przecież to pozwany opracował projekt umowy który w sposób

oczywisty narusza interesy konsumentów. Nie może powoływać się na naruszenie zasad współzycia społecznego osoba, która sama zasady te (lub przepisy prawa) narusza (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2020 roku, I CSK 812/19, Legalis nr 2480093). W ocenie Sądu powodowie nie nadużyli swych uprawnień wynikających z posiadania statusu konsumenta, w szczególności nadużycie tego prawa nie może przejawiać się w wytoczeniu niniejszego powództwa, jak również w samym kwestionowaniu postanowień ww. umowy.

O kosztach procesu, Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c. wobec tego, że powodowie wygrali proces w całości. Na zasądzone koszty procesu złożyła się kwota 1000 zł z tytułu opłaty od pozwu, kwota 34 zł z tytułu opłaty skarbowej oraz kwota 5400 zł z tytułu wynagrodzenia pełnomocnika w osobie radcy prawnego zgodnie z § 2 pkt. 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. (tj. Dz.U. z 2018 r. poz. 265) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, o czym orzeczono w punkcie II wyroku.

W ocenie Sądu, nie było podstaw do przyznania wynagrodzenia pełnomocnikowi powodów w wysokości dwukrotności stawki minimalnej. W myśl ust. 3 § 15 ww. rozporządzenia opłatę w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w wysokości przewyższającej stawkę minimalną, która nie może przekroczyć sześciokrotności tej stawki, ani wartości przedmiotu sprawy, jeśli uzasadnia to:

- 1) niezbędny nakład pracy radcy prawnego, w szczególności poświęcony czas na przygotowanie się do prowadzenia sprawy, liczba stawiennictw w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjęte w sprawie, w tym czynności podjęte w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu;
- 2) wartość przedmiotu sprawy;
- 3) wkład pracy radcy prawnego w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, jak również do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie;
- 4) rodzaj i zawilość sprawy, w szczególności tryb i czas prowadzenia sprawy, obszerność zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego lub biegłych sądowych, dowodu z zeznań świadków, dowodu z dokumentów, o znacznym stopniu skomplikowania i obszerności.

Należy wskazać, że niniejsza sprawa jest typową „sprawą frankową”. Nie jest ona sprawą obszerną ani charakteryzującą się znacznym stopniem skomplikowania, która wymagałaby szczególnego nakładu pracy ze strony pełnomocnika. Sprawa odbyła się na jednym terminie rozprawy. W świetle powyższego brak jest okoliczności, które przemawiałyby za podwyższeniem wynagrodzenia pełnomocnika powodów.

ZARZĄDZENIE

(...)